

Οι επιδόσεις στη διοικητική δίκη κατά το σχέδιο του νέου αναθεωρημένου Κώδικα Διοικητικής Δικονομίας

*Ευαγγελία Παυλίδου
ΔΝ, Πρωτοδίκης ΔΔ*

I. Εισαγωγή

Στις 24.7.2025 αναρτήθηκε στην ιστοσελίδα της Γενικής Επιτροπείας της Επικρατείας των Τακτικών Διοικητικών Δικαστηρίων (ΓΕΕΤΔΔ) η πρόταση για την αναθεώρηση του Κώδικα Διοικητικής Δικονομίας (ν. 2717/1999, Α' 97 - ΚΔΔ), με το σχέδιο που έχει επεξεργασθεί η συσταθείσα, για τον σκοπό αυτόν, ομάδα εργασίας, με δεκατρία (13) μέλη, υπό την Προεδρία του ίδιου του Γενικού Επιτρόπου, κ. Ι. Συμεωνίδη¹.

Να σημειωθεί ότι η ομάδα αυτή, που συγκροτήθηκε με την υπ' αριθ. 4094/6.11.2023 πράξη, έχοντας ως αντικείμενο την επεξεργασία ενός σχεδίου ενοποιημένου και σύγχρονου Κώδικα Διοικητικής Δικονομίας, αποτελεί συνέχεια της προηγούμενης ομάδας εργασίας, που, με ορισμένες διαφορές στη σύνθεση των μελών της, αλλά με τον ίδιο, κατά βάση, κύριο κορμό, είχε συγκροτηθεί με την υπ' αριθ. 2285/7.7.2021 πράξη, με σκοπό την κωδικοποίηση των διατάξεων σχετικά με τις αρμοδιότητες των διοικητικών δικαστηρίων. Οι εργασίες της πρώτης αυτής ομάδας κατέληξαν στην έκδοση του έργου «Διοικητική Δικονομία- Συλλογή Διατάξεων: Σχόλια και Νομολογία περί την αρμοδιότητα των Τακτικών Διοικητικών Δικαστηρίων»². Το έργο αυτό, που έχει διατεθεί στο σύνολο των δικαστικών λειτουργιών των τακτικών διοικητικών δικαστηρίων, περιέχει, συγκεντρωμένες και ταξινομημένες, όλες τις δικονομικές διατάξεις που βρίσκονται εκτός των βασικών δικονομικών νομοθετημάτων, ήτοι του π.δ/τος 18/1989 (Α' 8) και του ΚΔΔ, με σχόλια για την ερμηνεία τους από τη νομολογία, καταδεικνύοντας, έτσι, την επιτακτική ανάγκη ενοποίησης του διοικητικού δικονομικού δικαίου, στο πλαίσιο των απαιτήσεων απλότητας, προβλεψιμότητας και ασφάλειας δικαίου, που αποτελούν βασικές παραμέτρους για κάθε σύγχρονο δικαστικό σύστημα.

¹ Η παρούσα μελέτη εκφράζει, φυσικά, αποκλειστικά την προσωπική, επιστημονική άποψη της συγγραφέως.

² Συμεωνίδης Ι. (επιμ.), *Διοικητική Δικονομία- Συλλογή Διατάξεων: Σχόλια και Νομολογία περί την αρμοδιότητα των Τακτικών Διοικητικών Δικαστηρίων*, Σάκκουλας, Αθήνα- Θεσσαλονίκη, 2022.

Κατά τη διάρκεια της πολυετούς αυτής επεξεργασίας, μεσολάβησε η κομβική αλλαγή της δικονομίας του Συμβουλίου της Επικρατείας (ΣτΕ), με την τροποποίηση του π.δ/τος 18/1989 από τον ν. 5119/2024 (Α' 103) και την καινοτόμο εισαγωγή ενός εμπροσθοβαρούς συστήματος στην ενώπιόν του διαδικασία. Η κομβική αυτή μεταβολή υπήρξε μια σπουδαία ευκαιρία για την ενσωμάτωση ενός αντίστοιχου συστήματος και στις διεπόμενες από τον ΚΔΔ διοικητικές διαφορές ουσίας, με τις απαιτούμενες, φυσικά, προσαρμογές, βάσει των διαφοροποιήσεων στη λειτουργία μεταξύ Συμβουλίου Επικρατείας και τακτικών διοικητικών δικαστηρίων, σε μία πρόταση που δεν μπορεί να αγνοηθεί πως αποτελεί την πρώτη ουσιαστική προσπάθεια σημαντικής σύγκλισης στο πεδίο του ελληνικού διοικητικού δικονομικού δικαίου. Ειδικότερα, η παραδοσιακή δυαδική διάρθρωση της παρ' ημίν διοικητικής δικονομίας, με βάση τη διάκριση σε ακυρωτικές διαφορές και διαφορές ουσίας, αμφισβητείται με σοβαρά επιστημονικά επιχειρήματα τα τελευταία χρόνια ως προς την πραγματική της χρησιμότητα και τους πρακτικούς σκοπούς που αυτή εξυπηρετεί, πέραν από τις ιστορικές της καταβολές³.

Με την παρούσα μελέτη δεν επιδιώκεται, φυσικά, η συνολική παρουσίαση του σχεδίου του νέου αναθεωρημένου ΚΔΔ, για την οποία ο αναγνώστης μπορεί να ανατρέξει στο σχετικό εισαγωγικό σημείωμα του Γενικού Επιτρόπου, που συνοδεύει την ανακοίνωσή του, με αναλυτική παράθεση των προτεινόμενων αλλαγών, αλλά και του δικαιολογητικού τους λόγου, όπως και της, εν γένει, φιλοσοφίας του νέου συστήματος. Εκτός αυτού, έχει προηγηθεί και η αναλυτική παρουσίαση της ροής της νέας διαδικασίας, κατά τις διατάξεις του προτεινόμενου Κώδικα, στην επιστημονική ημερίδα που είχε λάβει χώρα στα Διοικητικά Δικαστήρια Θεσσαλονίκης, στις 20 Δεκεμβρίου

³ Βλ. σχετικά Κουβαρά Η., *Περί των εξουσιών του δικαστή ουσίας*, Σάκκουλας, Αθήνα- Θεσσαλονίκη, 2024, σ. 79· Κουτνατζή Σ.- Ι., *Η συνταγματοποίηση του δικονομικού δικαίου*, Σάκκουλας, Αθήνα- Θεσσαλονίκη, 2019, σ. 96, για τις δικονομικές αβεβαιότητες που προκαλεί το σύστημα του ελληνικού διοικητικού δικονομικού δικαίου· Μωραΐτη Μ., *Η αρχή της οικονομίας της δίκης στις διοικητικές διαφορές*, Σάκκουλας, Αθήνα- Θεσσαλονίκη, 2025, σ. 455, ειδικά για τα δομικά προβλήματα από τον κατακερματισμό των διοικητικών διαφορών· Παυλόπουλο Π., «*Σύγχρονα προβλήματα της διοικητικής δικαιοσύνης*», σε: Νομικές Μελέτες, εκδόσεις Σάκκουλα, Αθήνα- Θεσσαλονίκη, 2023, σ. 653- 654, με τα αναγκαία προσπατούμενα για έναν τέτοιο ενιαίο Κώδικα· Συμεωνίδη Ι., «*Η ανάγκη ενός ενιαίου Κώδικα Διοικητικής Δικονομίας*», ΘΠΔΔ 2018, τ. 3, σελ. 193 επ. και του ιδίου, «*Η διοικητική δικαιοσύνη υπό το Σύνταγμα του 1975 και υπό το φως των νεότερων εξελίξεων: προτάσεις για ένα μελλοντικό σχεδιασμό*», ΕφημΔΔ 2022, σ. 182- 183.

2024, επ' αφορμή του εορτασμού των 25 ετών εφαρμογής του ΚΔΔ⁴, εκδήλωση στην οποία αναδείχθηκαν, γενικότερα, οι βασικές πτυχές του σχεδίου του αναθεωρημένου ΚΔΔ⁵.

Έτσι, με το παρόν θα εστιάσουμε στην ειδικότερη θεματική των επιδόσεων στη διοικητική δίκη⁶, με άξονα το υφιστάμενο δικονομικό καθεστώς, ώστε να αναδειχθούν οι σχετικές αλλαγές, αλλά και με διαρκή αντιπαραβολή προς τη νέα δικονομία του ΣτΕ, ώστε να γίνει αντιληπτός ο βαθμός σύγκλισης των δύο δικονομιών στο εν λόγω πεδίο.

II. Οι προτεινόμενες αλλαγές στο πεδίο των επιδόσεων

α) Ως προς τον τρόπο διενέργειας των επιδόσεων

Οι βασικές διατάξεις για τις επιδόσεις περιλαμβάνονται στο ομώνυμο Κεφάλαιο Γ' του Πέμπτου Τμήματος του Πρώτου Μέρους του ισχύοντος ΚΔΔ και, συγκεκριμένα, στα άρθρα 47 έως και 57. Στο σχέδιο του αναθεωρημένου Κώδικα οι αντίστοιχες διατάξεις ανευρίσκονται στα άρθρα 47 έως και 58, χωρίς δηλαδή να επηρεάζονται σημαντικά από την αναρίθμηση των άρθρων του ΚΔΔ.

Στις διαδικαστικού αυτού χαρακτήρα διατάξεις, που ρυθμίζουν τον τρόπο διενέργειας των επιδόσεων, δεν απαντώνται ριζικές αλλαγές, παρά μόνον η επικαιροποίησή τους, με βάση νομοθετικές μεταβολές που έχουν μεσολαβήσει, μετά από την εισαγωγή του ΚΔΔ, ενώ επιχειρείται και ένας εκσυγχρονισμός των σχετικών ρυθμίσεων στις απαιτήσεις της σημερινής διαβίωσης.

Σε αυτό το πλαίσιο, ως προς την επικαιροποίηση με νεότερες του Κώδικα διατάξεις, πρέπει να επισημανθεί η τρίτη παράγραφος του άρθρου 48 του σχεδίου, με την προσθήκη στα όργανα της επίδοσης και των υπαλλήλων της Δικαστικής Αστυνομίας, η οποία έχει συσταθεί με το ν. 4963/2022 (Α' 149) με βασικό καθήκον τη διενέργεια των επιδόσεων από σχετικό εξειδικευμένο

⁴ Πάντζαλη Σ., «Η νέα ροή της διαδικασίας στις προτεινόμενες ρυθμίσεις του ΚΔΔ», διαθέσιμο σε: <https://www.adjustice.gr/webcenter/content/conn/WebCenterSpaces-ucm/path/WebCenterSpaces-Root/epitropeia/Ekdiloseis/Imerides/25xronia-kdd/Pantzali-i-nea-roi-tis-diadikasias-stis-proteinomenes-rythmiseis-tou-k.d.d..pdf> (πρόσβαση: 03.12.2025).

⁵ Συμεωνίδης Ι., «Εισαγωγή στη Δεύτερη Θεματική Ενότητα», διαθέσιμο σε: <https://www.adjustice.gr/webcenter/content/conn/WebCenterSpaces-ucm/path/WebCenterSpaces-Root/epitropeia/Ekdiloseis/Imerides/25xronia-kdd/Simeonidis-eisagwgi-sti-deyteri-thematiki-enotita.pdf> (πρόσβαση: 03.12.2025)· Κουβαράς Η., «Οι προοπτικές αναθεώρησης του άρθρου 79 του ΚΔΔ», διαθέσιμο σε: <https://www.adjustice.gr/webcenter/content/conn/WebCenterSpaces-ucm/path/WebCenterSpaces-Root/epitropeia/Ekdiloseis/Imerides/25xronia-kdd/Kouvaras-oi-prooptikes-anathewrasis-tou-arthrou-79-tou-k.d.d..pdf> (πρόσβαση: 03.12.2025).

⁶ Αναλυτικά για τις επιδόσεις στη διοικητική δίκη βλ. Παυλίδου Ε., *Οι Επιδόσεις στη Διοικητική Δίκη*, Νομική Βιβλιοθήκη, Αθήνα, 2025.

προσωπικό, προς υποβοήθηση του έργου των δικαστικών και εισαγγελικών αρχών. Έτσι, με αυτήν την αποστολή, η Δικαστική Αστυνομία αποτελεί υπηρεσία με πρωταγωνιστικό χαρακτήρα στη διενέργεια των επιδόσεων, οπότε δεν μπορεί να αγνοείται από τις σχετικές ρυθμίσεις του ΚΔΔ.

Επίσης, από τις πλέον σύγχρονες διατάξεις του προτεινόμενου ΚΔΔ είναι αυτές που περιλαμβάνονται στο άρθρο 49 του σχεδίου, που ρυθμίζει, πλέον, αυτοτελώς τις ηλεκτρονικές επιδόσεις, οι οποίες, υπό το υφιστάμενο καθεστώς, διέπονται από την παρ. 6 του άρθρου 48 ΚΔΔ⁷.

Άξια αναφοράς είναι και η δεύτερη παράγραφος του άρθρου 56 του σχεδίου, με την προσθήκη ρητής ρύθμισης για τον τρόπο διενέργειας θυροκόλλησης, όταν ο τόπος της επίδοσης, είτε πρόκειται για κατοικία είτε για χώρο εργασίας ή για υπηρεσιακό κατάστημα, στεγάζεται σε κτίριο, χωρίς, όμως, να είναι εφικτή η πρόσβαση του ενεργούντος την επίδοση στο εσωτερικό του, όπως, κατ' εξοχήν, μπορεί να συμβεί στις σύγχρονες πολυκατοικίες, ιδίως σε όσες έχουν και εξωτερική κλειστή περίφραξη, οπότε, στην περίπτωση αυτή, ορίζεται ρητά ότι η επικόλληση του σχετικού αδιαφανούς φακέλου με το προς επίδοση έγγραφο μπορεί να γίνει και στην κεντρική είσοδο του κτιρίου. Η ρύθμιση αυτή διευκολύνει τη διενέργεια της, διά θυροκόλλησης, επίδοσης από τα οικεία όργανα στην, καθόλου σπάνια για τα δεδομένα της σύγχρονης διαβίωσης, περίπτωση της αδυναμίας τους να εισέλθουν στο εσωτερικό της οικοδομής, δεδομένου και του προηγούμενου νομολογιακού πορίσματος της υπ' αριθ. 1655/2024 απόφασης του Α' Τμήματος του Συμβουλίου της Επικρατείας, το οποίο, για την εγκυρότητα μίας τέτοιας επίδοσης, αξιώνει αυστηρά την επικόλληση στη θύρα του οικείου διαμερίσματος, χωρίς να αρκείται στην επικόλληση του φακέλου στην εξώθυρα της όλης οικοδομής.

Οι αλλαγές αυτές στον τρόπο διενέργειας των επιδόσεων πρέπει να σημειωθεί πως δεν εξαντλούν το πεδίο εφαρμογής τους μόνο στις διαφορές ουσίας, αλλά αφορούν και στη δικονομία του Συμβουλίου της Επικρατείας, δεδομένης της κατάργησης της ανάλογης εφαρμογής, ως προς τις επιδόσεις, των διατάξεων του Κώδικα Πολιτικής Δικονομίας και της παραπομπής, πλέον, στις

⁷ Τρουλινός Ε., «Η επίδραση του ψηφιακού μετασχηματισμού στον ΚΔΔ», διαθέσιμο σε: <https://www.adjustice.gr/webcenter/content/conn/WebCenterSpaces-ucm/path/WebCenterSpaces-Root/epitropeia/Ekdiloseis/Imerides/25xronia-kdd/Troulinos-i-epidراسi-tou-psifiakoy-metasximatismoy-ston-k.d.d..pdf> (πρόσβαση: 03.12.2025).

σχετικές διατάξεις του ΚΔΔ, με βάση το άρθρο 40 του π.δ/τος 18/1989, μετά από την τροποποίησή του από το άρθρο 28 του ν. 4990/2022 (Α' 210)⁸.

β) Ως προς την επιμέλεια των επιδόσεων

Εκτός από το ανωτέρω corpus των διατάξεων που είναι αφιερωμένες ειδικά στις επιδόσεις και στον τρόπο διενέργειάς τους, σχετικές με τις επιδόσεις ρυθμίσεις βρίσκονται διάσπαρτες σε ολόκληρο τον ΚΔΔ. Ως προς αυτές, απαντώνται και οι ουσιωδέστερες μεταβολές του νέου σχεδίου, αρχής γενομένης από το άρθρο 130, που μεταβάλλει το βάρος της διενέργειας των επιδόσεων του εισαγωγικού δικογράφου, επιρρίπτοντάς το, πλέον, στον ίδιο τον διάδικο που ασκεί το εκάστοτε ένδικο βοήθημα ή μέσο. Υπό το ισχύον καθεστώς, ως γνωστόν, οι επιδόσεις διενεργούνται με επιμέλεια της γραμματείας του δικαστηρίου, καθώς, κατά την επίδοση της κλήσης στον αντίδικο, εν όψει της συζήτησης του ενδίκου βοηθήματος ή μέσου, του επιδίδεται και αντίγραφο του κατ' αυτού δικογράφου. Η προτεινόμενη αλλαγή δεν αφορά μόνο στη μετακύλιση του βάρους των επιδόσεων στον διάδικο, αλλά συνδυάζεται και με την εισαγωγή και επί των διαφορών ουσίας ενός εμπροσθοβαρούς συστήματος, κατά το πρότυπο της νέας δικονομίας του ΣτΕ.

Υπενθυμίζεται ότι το άρθρο 21 παρ. 1 του π.δ/τος 18/1989 προβλέπει ότι ο διάδικος που ασκεί το ένδικο βοήθημα ή μέσο επιμελείται για την επίδοση του εισαγωγικού του δικογράφου σε αυτόν κατά του οποίου στρέφεται. Για τη διενέργεια δε της απαιτούμενης αυτής επίδοσης τάσσεται αποκλειστική προθεσμία, διάρκειας δύο (2) μηνών, από την κατάθεση του ενδίκου βοηθήματος ή μέσου, ενώ τα οικεία αποδεικτικά προσκομίζονται το ταχύτερο δυνατό. Η μη τήρηση των ανωτέρω επισύρει σοβαρότατες συνέπειες για τον διάδικο, του οποίου το ένδικο βοήθημα ή μέσο λογίζεται ως μη ασκηθέν και τίθεται στο αρχείο, με την, εν συμβουλίω, διαδικασία του άρθρου 34Α του π.δ/τος 18/1989.

Αντίστοιχα, στο άρθρο 130 του σχεδίου επιρρίπτεται το βάρος της επίδοσης στον ασκούντα το ένδικο βοήθημα ή μέσο, με ακόμη βραχύτερη προθεσμία, που ορίζεται στις είκοσι (20) ημέρες από την κατάθεση του εισαγωγικού του δικογράφου, ενώ τα οικεία αποδεικτικά προσκομίζονται, επίσης, το ταχύτερο δυνατόν και επισυνάπτονται στον φάκελο της δικογραφίας, ακολουθώντας,

⁸ Βλ. σχετικά και Καστανά Ι., «Το νέο άρθρο 40 ΠΔ 18/1989: Μία άτολμη τροποποίηση που περιπλέκει την προοπτική ενοποίησης της Διοικητικής Δικονομίας», ΕφημΔΔ 2023, σ. 450.

εν προκειμένω, πιστά τη διατύπωση του π.δ/τος 18/1989, για την οποία πρέπει να σημειωθεί ότι ήδη έχουν αρχίσει να κάνουν την εμφάνισή τους τα πρώτα νομολογιακά πορίσματα, ως προς την ερμηνεία της αόριστης αυτής έννοιας του «ταχύτερου δυνατού»⁹.

Η συνέπεια της μη τήρησης των ανωτέρω συνίσταται και επί διαφορών ουσίας στη θεώρηση του ενδίκου βοηθήματος ή μέσου ως μηδέποτε ασκηθέντος, απλώς, εν προκειμένω, η θέση στο αρχείο δεν γίνεται με την, εν συμβουλία, διαδικασία, αλλά με απλή πράξη του εισηγητή δικαστή. Ο τελευταίος, μάλιστα, αποκτά κεντρικό ρόλο στην επιμέλεια της διαδικασίας, με βάση το νέο σχέδιο, που, οπωσδήποτε, ενισχύει τον ρόλο του, αλλά είναι εσφαλμένο να εκληφθεί πως τον εισάγει, το πρώτον. Και τούτο διότι δεν πρέπει να παραβλέπουμε ότι, ήδη από το 2016, είχαν προβλεφθεί καθήκοντα του εισηγητή δικαστή, πριν και από τη συζήτηση της υπόθεσης, με την προσθήκη από το άρθρο 24 παρ. 2 του ν. 4446/2016 (Α' 240) του άρθρου 128Α στον ΚΔΔ¹⁰, ανεξαρτήτως του σχετικού κενού εφαρμογής ("implementation gap"), που θα άξιζε να αποτυπωθεί, ως προς την ακριβή του έκταση και με αναλυτικότερα στατιστικά στοιχεία.

Πάντως, η αλλαγή αυτή στο βάρος της επίδοσης, παρότι οπωσδήποτε θεμελιώδης, αφορά μόνο στην επίδοση του εισαγωγικού δικογράφου, η οποία ανατίθεται στον διάδικο που το ασκεί, χωρίς να απαλλάσσει, εν συνόλω, το δικαστήριο από τη διενέργεια κάθε είδους επιδόσεων, αφού, επιμέλεια της γραμματείας, εξακολουθεί και υπό τον προτεινόμενο Κώδικα να διενεργείται η κλασική επίδοση της κλήσης των διαδίκων για τη συζήτηση της διαφοράς, μαζί με την πράξη ορισμού δικασίμου, κατά τα προβλεπόμενα στο άρθρο 136 του σχεδίου.

γ) Ως προς τον ρόλο των επιδόσεων στη διοικητική δίκη

Ακόμη σημαντικότερη, όμως, είναι η αλλαγή που δεν αφορά στις ίδιες τις διατάξεις για τις επιδόσεις, είτε πρόκειται για το corpus του τρόπου της διενέργειάς τους είτε για τις επί μέρους σχετικές ρυθμίσεις σε άλλα σημεία του ΚΔΔ, αλλά η μεταβολή σε έτερα, θεμελιώδη ζητήματα του Κώδικα, που, πλέον, συναρτώνται με τον θεσμό των επιδόσεων. Ειδικότερα, στο πλαίσιο του προτεινόμενου εμπροσθοβαρούς συστήματος, εγκαταλείπεται ο χρόνος της συζήτησης ως βασικός άξονας με βάση τον οποίο διαρθρώνεται το σύνολο της διοικητικής δίκης και αναδεικνύεται, πλέον, ως καθοριστικό χρονικό σημείο η, κατά τα προεκτεθέντα, επίδοση του εισαγωγικού

⁹ Βλ. αναλυτικά Παυλίδου Ε., *Οι επιδόσεις στη Διοικητική Δίκη*, ό.π., σ. 45- 46.

¹⁰ Για τη συμβολή του εισηγητή δικαστή στην προώθηση της οικονομίας της δίκης βλ. αναλυτικά Μωραΐτη Μ., *Η αρχή της οικονομίας της δίκης στις διοικητικές διαφορές*, ό. π., σ. 258- 259.

δικογράφου του ενδίκου βοηθήματος ή μέσου. Έτσι, σε αυτό το πλαίσιο, εντός προθεσμίας τριάντα (30) ημερών από την εν λόγω επίδοση, πρέπει να προσκομισθούν τα στοιχεία της νομιμοποίησης των δικαστικών πληρεξουσίων των διαδίκων, με βάση το άρθρο 26 του σχεδίου, καθώς και ο διοικητικός φάκελος, κατά το άρθρο 131, αλλά και το οφειλόμενο παράβολο, σύμφωνα με το άρθρο 286.

Δεδομένου ότι ο θεσμός της επίδοσης ανάγεται δογματικά στην αρχή της αντιμωλίας της δίκης, με την έγκυρη και έγκαιρη διακίνηση όλων των δικογράφων μεταξύ των διαδίκων, ώστε ο αντίδικος να έχει τη δυνατότητα να ανταπαντήσει, η θέση τους στο επίκεντρο της νέας διοικητικής δίκης ενισχύει την κατ' αντιμωλία διεξαγωγή της, θεμελιώνοντάς τη σε μία από τις πλέον βασικές αρχές της, που, συχνά, όμως, τείνουμε να παραγκωνίζουμε. Χαρακτηριστικό είναι το παράδειγμα της νομολογιακής ερμηνείας διατάξεων, ευρισκόμενων εκτός του ΚΔΔ, οι οποίες και είχαν σταχυολογηθεί κατά το πρώτο στάδιο των εργασιών της σχετικής ομάδας, προβλέποντας την υποχρέωση του ίδιου του διαδίκου να προβεί σε επίδοση του δικογράφου της προσφυγής του στην καθ' ης αρχή, όπως λ.χ. το άρθρο 5 παρ. 6 εδ. β' του ν. 4554/2018 (Α' 130), σχετικά με τις διαφορές από πράξεις επιβολής προστίμων για παραβάσεις της εργατικής νομοθεσίας. Παρότι η υποχρέωση αυτή επίδοσης προβλέπεται επί ποινή απαραδέκτου της προσφυγής, η εξέταση της τήρησης των απαιτήσεων αυτών εκ μέρους του προσφεύγοντος μετά από τη συζήτηση της προσφυγής του και ενώ, φυσικά, έχει προηγηθεί η επίδοση της κλήσης επιμελεία του δικαστηρίου και η αποστολή διοικητικού φακέλου από την καθ' ης αρχή, έχει οδηγήσει σε υποβάθμιση της διάταξης και, κατ' ουσίαν, αχρησία της τασσόμενης υποχρέωσης, αφού η παράλειψη της διενέργειας της επίδοσης εκ μέρους του προσφεύγοντος, κατά κανόνα, θεραπεύεται, ελλείψει και δικονομικής βλάβης του Δημοσίου, προς αποφυγή, φυσικά, υπέρμετρης τυπολατρίας¹¹.

Στην αποφυγή τυπολατρίας και στην επιτάχυνση της διοικητικής δίκης, θα συμβάλει οπωσδήποτε το προτεινόμενο εμπροσθοβαρές σύστημα, που προσδοκάται να ενισχύσει την, επί της ουσίας, εξέταση των διαφορών, αντί για την ανάλωση σε πολύπλοκες ερμηνείες που εξαντλούνται στη νομιμότητα της συζήτησης ή στο παραδεκτό του ενδίκου βοηθήματος, με μεταβίβασή του ακόμη και στο δευτεροβάθμιο δικαστήριο, δαπανώντας πολύτιμο δικαστικό χρόνο, χωρίς καν να επιλύονται διαφορές. Με την εξέταση της επίδοσης κατά τη γένεση της διαφοράς και την επίλυση

¹¹ Βλ. ΔΠρΑθ 3978/2025· 2073/2025· 15674/2022.

των σχετικών ζητημάτων στο αρχικό αυτό στάδιο, είτε με τη συνέχιση της πορείας της υπόθεσης είτε με την οριστική θέση της στο αρχείο, μπορεί να επιτευχθεί η αποκάθαρση του θεσμού των επιδόσεων από τα φορμαλιστικά χαρακτηριστικά του, που είναι αλήθεια πως, πολλάκις, οδηγούν σε αναβολές και καθυστερήσεις, οδηγώντας και σε ένα, εν γένει, αρνητικό πρόσημο της ίδιας της έννοιας της επίδοσης, ως ενός παράγοντα τυπικότητας της δίκης, ενώ, στην πραγματικότητα, πρόκειται για εργαλείο που εξυπηρετεί την κατ' αντιμωλία και, εντεύθεν, δίκαιη διεξαγωγή της.

Προς αποφυγή δε κάθε σκεπτικισμού, αρκεί κανείς να αναφερθεί σε περιπτώσεις κήρυξης άκυρων συζητήσεων, λόγω πλημμελειών στην επίδοση, ακόμη και μετά από επτά χρόνια (!) από την κατάθεση του ενδίκου βοηθήματος και ενώ ήδη είχαν μεσολαβήσει αναβλητικές αποφάσεις, εν όψει σχετικών εκκρεμών δικών για το προς διάγνωση νομικό ζήτημα.

III. Συμπέρασμα

Από τα ανωτέρω προκύπτει ότι το προταθέν σχέδιο του νέου ΚΔΔ φέρνει στο επίκεντρο της διοικητικής δίκης το δικονομικό εργαλείο της επίδοσης και, έτσι, δεδομένης της αναγωγής της τελευταίας στη θεμελιώδη αρχή της αντιμωλίας, ενισχύει και τον χαρακτήρα της κατ' αντιπαράθεση διεξαγωγής της. Εκτός αυτού, οι προτεινόμενες διατάξεις, ιδίως όσες αφορούν στην εισαγωγή ενός εμπροσθοβαρούς συστήματος, πέρα από τη σοβαρά πιθανολογούμενη συμβολή τους στην επιτάχυνση της διοικητικής δίκης, με εισαγωγή ώριμων προς συζήτηση υποθέσεων και, συνακόλουθη, αύξηση της αφιέρωσης δικαστικού χρόνου στην κατ' ουσίαν εξέταση και επίλυση διαφορών, αποτελούν ένα ουσιαστικό βήμα για την ενοποίηση των δικονομικών καθεστώτων της ελληνικής διοικητικής δικονομίας, έστω και υπό την ύπαρξη διακριτών νομοθετημάτων για το ΣτΕ και τα τακτικά διοικητικά δικαστήρια. Σε αυτό το πλαίσιο, εν όψει των όποιων, ενδεχομένως και εύλογων, ερωτημάτων επί του νέου συστήματος, δεν πρέπει να αγνοούμε ότι ανευρίσκονται ήδη απαντήσεις τόσο στον σχετικό αναλυτικό οδηγό του ΣτΕ¹² όσο και στα νομολογιακά πορίσματα για την πρακτική εφαρμογή του. Το αυτό ισχύει συνολικά για τις νομοθετικές επιλογές και τη φιλοσοφία του εμπροσθοβαρούς συστήματος από τη σκοπιά του Ανωτάτου Δικαστηρίου της διοικητικής δικαιοσύνης, στο πλαίσιο και του απαρεγκλίτως σεβαστού θεσμικού του ρόλου. Σε διάλογο, άλλωστε, με τις πρόσφατες μελέτες του ε.τ. Συμβούλου Επικρατείας, κ. Κ.

¹² Συμβούλιο της Επικρατείας, «Πρακτικές Οδηγίες για την εφαρμογή της διαδικασίας ενώπιον του Συμβουλίου της Επικρατείας μετά τον ν. 5119/2024», διαθέσιμο σε: <https://www.adjustice.gr/webcenter/content/conn/WebCenterSpaces-ucm/path/WebCenterSpaces-Root/ste/static/Pdf/ste-praktikes-odigies-gia-diadikous-n5119-2024.pdf?lve> (πρόσβαση: 03.12.2025).

Πισπιρίγκου¹³, που μας υπενθύμισε τις ασύγκριτα διαχρονικές διατυπώσεις του Θουκυδίδη, θα μας επιτραπεί να παραθέσουμε τη φράση: «δύο τὰ ἐναντιώτατα εὐβουλία εἶναι, τάχος τε καὶ ὀργήν», ἥτοι δύο πράγματα είναι αντίθετα στη λήψη σωστής απόφασης, η βιασύνη και η οργή.

¹³ Πισπιρίγκος Κ., «Το επιμύθιον» και «Ο αυτοκαθορισμός της πολιτικής κοινότητας (και το άρθρο 110 του Συντάγματος)», αμφότερα σε: www.nomarchia.gr (πρόσβαση: 03.12.2025).